

N:o 46.

Ank. till Riksd. kansli den 14 april 1899, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Umeå stad af en del af Klabböle kronolaxfiske i Ume elf.

(I. A.)

I en till Riksdagen aflåten proposition (n:o 43) af den 17 sistlidne februari meddelas, hurusom stadsfullmäktige i Umeå uti en af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Vesterbottens län till Kongl. Maj:t insänd ansökning anfört, att staden, för anordnande i densamma af elektrisk belysning, förvärfvat ett till Klabböle by hörande vattenfall i Ume elf jemte nödigt landområde, beläget ungefär 8 kilometer från staden; att enligt ett af Umeå häradsrätt den 23 juli 1897 meddeladt, numera lagakraftvunnet utslag staden erhållit tillstånd att derstädes uppföra en kraftstation, under vilkor att staden från kronan inlöste en mindre del af det i elfven belägna Klabböle kronolaxfiske; samt att, då ifrågavarande anläggning vore af stor och allmän betydelse ej mindre för Umeå stad än äfven för den i närheten af de blifvande ledningarna liggande, tätt bebyggda landsorten, hvilken äfven skulle komma att förses med elektriskt ljus, samt den del

af fiskebyggnaderna, som för anläggningen skulle tagas i anspråk, vore af obetydligt värde, stadsfullmäktige tänkt sig möjligheten af att staden, för tillgodogörande af dess vattenrätt i forsen, skulle kunna utan ersättning för fisket få utföra den därför erforderliga dammbyggnaden; och hade stadsfullmäktige anhållit om tillstånd härtill, men, för den händelse denna framställning ej vunne bifall, hemställt, att staden måtte tillåtas att mot det pris, Kongl. Maj:t bestämde, inlösa den del af fisket, som för anläggningen erfordrades.

Denna ansökning, som till bifall förordats af så väl Kongl. Maj:ts bemålde befallningshafvande som ock magistraten i Umeå, vore åtföljd af dels ritning till den föreslagna kraftstationen jemte situationsplan öfver en del af elfven med den tilltänkta dammbyggnaden, dels ock styrkt afskrift af Umeå häradsrätts vid syn å stället den 23 juli 1897 förda protokoll, hvaraf inhemtats:

att, sedan vid synen, som hållits jemlikt stadgandena i 10 § af kongl. förordningen om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund den 30 december 1880, blifvit upplyst, att kronan utanför Klabböle bystrand egde ett laxfiske, benämndt Klabböle och Faltinskolans förenade laxfiske, hvilket på arrende innehades af Klabböle byamän, två vid synen närvarande hemmansegare i Klabböle by anført, hursom de byggnader, Umeå stad önskade anbringa, komme att beröra endast en liten del af fisket, eller den så kallade Baktackatinan, och att i nämnda tina icke någon lax fångats på åtminstone de tjugu senaste åren, hvadan bemålde hemmansegare ej hade något att erinra mot bifall till ansökningen;

att häradsrätten vid företagen besigtning utrönt hvad som innefattades i ett af häradsrättens sakkunniga biträde, kaptenen O. J. F. Wijnbladh, vid synetillfället afgifvet betänkande, enligt hvilket den enda inrättning eller lägenhet, som komme att beröras af ifrågavarande anläggning, vore en till ofvannämnda fiske hörande, närmast elfvens södra strand belägen anordning för fiskfångst, den så kallade »Batackan», hvilken utgjorde en högst obetydlig del af laxfisket i sin helhet och som, då den besigtigats, befunnits vara alldeles torr;

att det vid synen närvarande kronombudet, öfverjägmästaren A. M. Hellström, förklarar att, enär fisket numera vore af ringa betydelse och någon fisk icke på många år fångats i den del af fisket, som Umeå stad för sin anläggning behöfde begagna, ombudet icke ville motsätta sig anläggningens utförande, dock med vilkor att staden till sig löste den

del af fisket eller den så kallade Baktackatinan, som kunde besväras af anläggningen; samt

att häradsrätten enligt utslag nämnda den 23 juli 1897 pröfvat skäligen tillåta staden att i öfverensstämmelse med ofvanberörda ritning bygga den så kallade kraftstationen och till densamma inleda den för driften nödiga vattenmängden medelst sprängningar invid södra elfstranden samt uppförande af en hålldamm och en fångdamm till angifna dimensioner, dock under vilkor att staden af kronan löste till sig den del af förenämnda fiske, som måste undanröjas för berörda arbetens utförande, äfvensom förklarar, att häradsrätten, med hänsyn å ena sidan till det för Umeå stad synnerligen viktiga ändamål, hvartill de ifrågakomna byggnaderna voro afsedda att användas, och å andra sidan till det ringa värde, den södra delen af Klabböle och Faltinskolans förenade laxfiske kunde ega såsom fiske betraktadt, ansåge sig redan nu böra tillstyrka, att Umeå stad berättigades att af kronan lösa till sig berörda del af fisket.

Efter remiss hade domänstyrelsen den 28 oktober 1898 afgifvit utlåtande samt dervid tillika öfverlemnade yttranden af Klabböle byamän såsom arrendatorer af ifrågavarande kronolaxfiske, stadsfullmäktige och Kongl. Maj:ts befallningshafvande samt fiskeriinspektören i landtbruksstyrelsen.

I det af byamännen afgifna yttrande hade desse yrkat, att, derest ansökningen bifölles, Umeå stad eller dess rättsinnehafvare måtte tillförbindas att hålla arrendatorerna af fisket fullt skadeslösa för det härigenom uppkomna intrånget i fisket, hvarvid byamännen särskildt ville fästa uppmärksamheten derå, att fiskeidkarne icke kunde komma till de utanför den föreslagna kraftstationen belägna fiskena på annat sätt än genom att passera öfver de byggnader, som för kraftstationen komme att uppföras, vid hvilket förhållande staden borde ej allenast upplåta tillräckligt utrymme för öfverfart till fisket, utan ock kännas skyldig inrätta och för framtiden underhålla en för ändamålet erforderlig bro, ungefär vid det ställe, der den så kallade Baktackan vore belägen.

Stadsfullmäktige i Umeå hade i anledning af hvad byamännen sålunda andragit anført, bland annat, att vid utarrendering af Klabböle fiske bland arrendevilkoren alltid inrymts skyldighet för arrendatorerna att underhålla för fisket erforderliga byggnader, samt att sådan skyldighet, hvad anginge för fiskets begagnande nödiga spångar eller bro, hädanefter blefve så mycket lättare, som stadens dammarm kunde användas såsom stöd för bron eller spångarna och för öfrigt sannolikt komme att

göra den ifrågasatta bron öfverflödig, enär staden icke hade något emot, att dammarmen, som komme att muras i sten och på öfversidan blifva ganska bred, för ändamålet användes, derest det icke skulle visa sig, att densamma mot förmodan deraf skadades. På grund häraf hade stadsfullmäktige bestridt afseende å byamännens framställda anspråk, men emellertid, för undvikande af ytterligare uppskof med ärendet, å stadens vägnar åtagit sig att medelst utläggande af spångar, på sätt hittills egt rum, eller på annat sätt anordna för fiskets utöfvande nödig öfvergång från stranden ut till fisket, derest Kongl. Maj:t skulle finna skäligt att göra detta till vilkor för bifall till stadens framställning.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande hade hemställt, att byamännens framställda yrkande om förpligtelse för staden att hålla dem såsom arrendatorer af fisket skadeslösa för det intrång, ifrågavarande anläggning kunde förorsaka, icke måtte vinna afseende.

Fiskeriinspektören i landtbruksstyrelsen hade anført, att, hvad först anginge värdet af den till försäljning föreslagna delen af fisket eller den s. k. Baktackatinan, uttalandena om densammans ringa värde, såsom numera sedan många år tillbaka obruklig, väl syntes vara enstämmiga, men att i afseende derå kunde anmärkas, hurusom i protokollet öfver den för fiskets förnyade utarrendering den 30 augusti 1897 hållna uppskattningsförrättning bland de befintliga byggnaderna uppräknats äfven den så kallade Baktackatinan, utan att något i protokollet angåfve, att denna icke vore i brukbart skick och utan att några reparationer påsynats densamma, hvilket deremot varit fallet med flere af de öfriga fiskebyggnaderna. Då detta syntes strida mot nu meddelade uppgifter angående nämnda tina, borde särskild utredning i ämnet ske liksom i fråga om värdet af laxfisket i Baktackatinan och om anledningen till nedläggandet af fisket i denna tina. Ehuru Klabböle byamän liksom de i ärendet hörda myndigheter ansett såsom gifvet, att de tilltänkta byggnaderna längs stranden icke skulle inverka på något annat fiske än det i Baktackatinan, kunde detta enligt fiskeriinspektörens mening icke utan vidare tagas för afgjort. Det kunde nemligen ifrågasättas, huruvida icke den förändring i strömförhållandena, som måste blifva en följd deraf, att en del af vattenmassan leddes åt sidan i den föreslagna kanalen förbi Klabböle och Faltinskolans förenade laxfiske, kunde komma att blifva så pass stor, att den inverkade på laxens uppstigande i dessa fisken, helst desamma vore så kallade hoppfisken. Vid bifall till ansökningen borde därför fästas det vilkor, att köparen förbunde sig att ersätta den

skada och olägenhet, som genom ändringar i strömförhållandena möjligen kunde uppstå för öfriga laxfiskeplatser vid Klabböle och Faltinskolan. Då det vidare kunde inträffa, att laxen vid vissa vattenstånd leddes upp i kanalen genom kraftstationen i stället för att gå den vanliga vägen ute i elfven, borde egaren af kraftstationen åläggas att söka på tjenligaste sätt genom gallerstängsel förebygga så väl detta som att i allmänhet nedåtgående fisk, särskildt laxyngel och ål, komme ned i kanalen och söndermaldes af turbinerna.

För egen del hade domänstyrelsen till en början meddelat, att enligt kongl. bref till kammarkollegium den 15 juni 1849 Klabböle byamän medgifvits sådan optionsrätt till Klabböle och Faltinskolans förenade fisken, att de vid fiskenas utarrendering egde öfvertaga fiskena mot förbindelse att erlægga det arrendebelopp, som vid auktion för nyttjanderätten till fiskena högst erbjödes, samt att i öfrigt fullgöra de vilkor för arrendet, som författningsenligt kunde föreskrivas; att byamännen för närvarande enligt arrendekontrakt den 25 september 1895 innehade fiskena under arrende för tiden till den 1 januari 1900 mot ett arrendebelopp af 300 kronor och skyldighet derjemte att erlægga en viss summa för aflönande af fiskeritillsyningsman; att bland arrendevilkoren i öfrigt stadgats, att byamännen skulle, der sådant för allmännyttigt ändamål å kronans vägnar fordrades, afstå fiskevatten eller annat, som till fisket hörde, mot åtnjutande af minskning i arrendeafgiften, motsvarande den förlust dem tillskyndades; samt att jemlikt instrumentet öfver den arrendeuppskattning, som den 30 augusti 1897 förrättats å fiskena för dessas utarrendering från den 1 januari 1900, uppskattningsmännen, hvilka, såsom fiskerinspektören anført, icke haft något att anmärka i afseende å Baktackatinnan, hemställt, att fiskena under stundande arrendeperioden ej måtte utarrenderas för belopp, understigande 300 kronor, samt att i öfrigt måtte fastställas samma vilkor för utarrenderingen som de nu gällande.

Med afseende å det ändamål, hvarför Umeå stad önskade förskaffa sig dispositionsrätten öfver ifrågavarande del af Klabböle fiske eller den så kallade Baktackatinnan, hade domänstyrelsen förklarat sig icke hafva något att erinra deremot, att denna rätt öfverlättes till staden, men ansåge styrelsen en sådan öfverlåtelse icke böra, såsom staden alternativt ifrågasatt, ske utan att statsverket erhöles ersättning för hvad som afstodes. Om ock, såsom vid den af Umeå häradsrätt hållna syn uppgifvits dels af två hemmansegare i Klabböle och dels af det vid synen närvarande kronoombudet, någon fisk ej på senare tiden fångats i Bak-

tackatinan, syntes detta förhållande, hvilket, då fisken gått till i de angränsande fiskena, kunde tänkas beroende af något fel i konstruktionen af fiskebyggnaden, som möjligen kunde utan svårighet afhjelpas, icke utvisa, att nämnda fiske saknade värde. Någon utredning, som kunde läggas till grund för beräkning af värdet, hade emellertid ej i ärendet förekommit; och då sådan utredning lämpligast syntes kunna åstadkommas, om frågan angående den godtgörelse för fisket, som borde tillkomma statsverket, afgjordes i den ordning, kongl. förordningen angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof den 14 april 1866 stadgade, ansåge styrelsen, att lösen för fisket borde i öfverensstämmelse dermed bestämmas, hvarvid jemväl, derest ej staden åtog sig att, sedan genom Baktackatinans borttagande förbindelsen mellan stranden och de öfriga fiskena afbrutits, medelst anordningar, som funnes ändamålsenliga, bereda dem, som egde begagna dessa fisken, öfvergång öfver den till kraftstationen ledande kanalen, borde bestämmas den ersättning, staden hade att utgifva för det på nyssnämnda sätt uppkomna men i nyttjanderätten till fiskena.

Såsom af fiskeriinspektörens yttrande framginge, hade, enligt hvad domänstyrelsen vidare anført, denne ansett ovisst, om icke de af staden tillämnade byggnader i elfven komme att menligt inverka på de fisken, som jemte Baktackatinan bildade Klabböle och Faltinskolans förenade laxfisken, samt därför hemställt, att vid bifall till ansökningen skulle fästas förbehåll om ersättning för skada och olägenhet, som genom ändring i strömförhållandena kunde uppstå för förstberörda fisken; hvarjemte fiskeriinspektören förmenat, att staden borde åläggas att vidtaga åtgärder för att ej fisk skulle inkomma i kraftstationen och skadas af turbinerna. Då emellertid vid den af häradsrätten förrättade syn, hvilken, med afseende å innehållet i ofvan åberopade § 10 af kongl. förordningen den 30 december 1880, jemförd med samma förordnings 6 §, sådan denna lydde enligt lagen den 27 juni 1896, finge anses hafva omfattat undersökning af den ifrågasatta anläggningens inverkan äfven på de fisken, som utom Baktackatinan inginge i kronans laxfisken i elfven, af häradsrätten förklarats utrönt, att den enda inrättning eller lägenhet, som skulle komma att beröras af anläggningen, vore Baktackatinan, samt genom häradsrättens i sammanhang med synen meddelade utslag, som vunnit laga kraft, staden berättigats att i öfverensstämmelse med den företedda ritningen uppföra kraftstationen, utan att dervid föreskrifvits någon anordning för fiskens utestängande, ansåge styrelsen några an-

språk i den af fiskeriinspektören angifna rigtning ej nu böra å kronans sida framställas, hvartill särskildt i afseende å den föreslagna åtgärden till fiskens skyddande mot skada af kraftstationens turbiner så mycket mindre förefunnes skäl, som det låge i stadens eget intresse att för verkets ostörda gång så vidt möjligt hindra, att fisken inkomme bland turbinerna.

Med afseende å hvad i ärendet förekommit har Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen att medgifva,

dels att den del af Klabböle kronolaxfiske, som under namn af Baktackatinan funnes utmärkt å ofvan omförmälda situationsplan, finge från den 1 januari 1900 med eganderätt upplåtas till Umeå stad, mot ersättning till kronan så väl för sistnämnda fiske som ock, derest staden ej anordnade lämplig öfvergång till kronans öfriga fisken i elfven, för men vid begagnandet af dessa fisken genom försvåradt tillträde till desamma, hvilken ersättning skulle bestämmas i den ordning, hvarom stadgades i kongl. förordningen angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof den 14 april 1866, och till statsverket inbetalas före den 1 januari 1900;

dels ock att den på nyss berörda sätt bestämda köpeskillingen finge likasom köpeskillingarne för försålda mindre kronoegendomar användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark.

Efter tagen kännedom om de till ärendet hörande handlingar hemställer utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 14 april 1899.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.
